

Можливості застосування методів лексикографії для встановлення видо-родових зв'язків між терміноодинацями інтертекстуальності та розмежування цих одиниць

М. Ю. Нечипоренко

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
Corresponding author. E-mail: ukrayinka@ukr.net

Paper received 12.02.21; Accepted for publication 21.02.21.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2021-248IX73-15>

Анотація. Статтю присвячено вивченню можливостей розмежування термінів, що входять до семантичного поля інтертекстуальності, за допомогою інструментарію методів лексикографії. Завдяки обраному методологічному вектору вдалося встановити визначальні характеристики та рамки термінів «алюзія», «цитата» і «ремінісценція». Результати проведеного дослідження свідчать про те, що метод лексикографічного аналізу і метод порівняльно-зіставного аналізу словників можуть ефективно застосовуватися для розв'язання проблем, пов'язаних із розбіжностями у використанні філологічних понять і термінів як у межах наукової думки однієї, так і різних країн.

Ключові слова: методи лексикографії, інтертекстуальність, алюзія, цитата, ремінісценція.

Поняття інтертекстуальності є одним із визначальних для постмодернізму. Поштовхом до його формалізації та закріплення у науковому дискурсі стала концепція М. Бахтіна щодо діалогізму художнього слова, яку дослідник розвиває у термінах «двоголосості», «різномовності», «чужого слова» [1]. Спершись на напрацювання Бахтіна, Ю. Крістева спроектувала спостереження щодо гетероглосії мови і мовлення в межах окремого художнього тексту на діалогічні зв'язки між текстами в цілому, назвавши їхню взаємодію, перетинання і перегукування інтертекстуальністю [3].

Незважаючи на те, що інтертекстуальність є однією з визначальних характеристик постмодернізму і вже пів століття перебуває у фокусі наукових досліджень, термінологічний і категорійний апарат цього поняття залишається досить плинним і неунормованим. Численні науковці, зокрема такі як І. Арнольд, Л. Грек, Т. Денисова, І. Ільїн, Н. Маньковська, Г. Мережинська, І. Скоропанова, Н. Фатеева, що свого часу займалися вивченням інтертекстуальності, часто по-різному визначають і трактують його структурні елементи. Але якщо для розгляду в межах інших філологічних наук така нечітка структура об'єкта дослідження може не становити нездоланої перешкоди, у перекладознавстві, завдання якого полягає, зокрема, у встановленні специфіки та закономірностей перекладу одиниць певного класу, подібна невизначеність унеможливіє роботу з практичним матеріалом, а отже – здійснення досліджень інтертекстуальності в перекладознавчому аспекті як таких.

Мета цієї статті – з'ясувати ієрархію одиниць інтертекстуальності та провести чіткі межі між ними з перспективою подальшого застосування виробленої класифікації у перекладознавчих працях. Можливість класифікувати компоненти інтертекстуальності на академічній базі відкривають такі **методи лексикографії** як **лексикографічний аналіз** і **порівняльно-зіставний аналіз словників**. Вивчення словникових статей і дефініцій, що описують явище інтертекстуальності та його компоненти, дозволяє обґрунтовано розмежувати терміни відповідного семантичного поля і встановити гіпогіперонімічні зв'язки між ними. Відповідним **матеріалом** для з'ясування ієрархічних відношень між інтертекстуальними одиницями можуть слугувати **авторитетні галузеві лексикографічні джерела**. У зв'язку з цим ми вважаємо за необхідне звернутися до кола вагомих анг-

ломовних, польськомовних, українськомовних і російськомовних (радянських і пострадянських) літературознавчих словників, що були видані після 1967 р., коли інтертекстуальність отримала термінологічний статус.

Перед розмежуванням і класифікацією термінології необхідно в першу чергу її інвентаризувати, з метою чого розглянемо, як представлено інтертекстуальність та її компоненти у відповідних словниках, згрупувавши останні за мовою видання. Застерігши, що всі відібрані для дослідження групи словників однаково цінні з наукового погляду, почнемо з англійських лексикографічних видань із літературознавства з огляду на їхню кількісну перевагу. Так, *Prose: Literary Terms and Concepts (The Britannica Guide to Literary Elements)* [19] у корпусі своїх статей містить кілька згадок терміну «алюзія» і одну згадку терміну «цитата», не звертаючись до поняття інтертекстуальності в цілому. *Literary Terms and Criticism* [18] коротко окреслює поняття інтертекстуальності в межах статті про «текст». При цьому терміни «цитата» і «алюзія» згадуються у цьому окресленні як видові щодо родового поняття інтертекстуальності. Подібна ситуація простежується у *A Glossary of Literary Terms* [13], де поняття «інтертекстуальність» включене до статті «текст і письмо», а алюзія (якій у цьому словнику теж присвячена окрема стаття) і цитата називаються засобами, завдяки яким певний текст вступає у інтертекстуальні взаємини з іншими текстами. *The Routledge Dictionary of Literary Terms* [23] і *Key Terms in Literary Theory* [17] обмежуються з'ясуванням винятково явища інтертекстуальності і не розглядають окремо цитати, алюзії та ремінісценції, хоча термін «цитата» епізодично згадується у їхніх статтях, присвячених іншим літературним феноменам. Те ж саме стосується *Encyclopedia of Contemporary Literary Theory: Approaches, Scholars, Terms* [15], щоправда з тим уточненням, що в його словникових статтях фоново згадуються як термін «цитата», так і термін «алюзія». *The Concise Oxford Dictionary of Literary Terms and Literary Theory* [21], *The Penguin Dictionary of Literary Terms and Literary Theory* [22] та *A Dictionary of Literary Terms and Literary Theory* [12] містять статті, що визначають терміни «інтертекстуальність» та «алюзія», а також згадки терміну «цитата» у кількох інших статтях, однак такого поняття як ремінісценція вони не описують. Цікаво відзначити, що від загальної тенденції відхиляється *A New Handbook of Literary Terms* [14], до

якого включено статтю про алюзію, проте не включено визначення поняття інтертекстуальності.

Коло польських літературознавчих словників значно вужче ніж щойно описане нами коло англомовних видань, однак у ньому теж існує тенденція включати до корпусу статей одні терміни семантичного поля «інтертекстуальність» і не включати інші. Так, у польському виданні *Słownik terminów literackich* [20] немає статті про інтертекстуальність, але бачимо окреслення понять «алюзія», «ремінісценція» і «цитата». У словнику *Ilustrowany słownik terminów literackich* [16] зустрічаємо визначення інтертекстуальності та цитати, однак алюзія і ремінісценція у ньому не фігурують.

З огляду на тривалу історію перебування України у складі СРСР, де панівною мовою видання літератури, у тому числі і наукової, була російська, українське літературознавство не може похвалитися великою кількістю лексикографічних джерел. Єдиний широковідомий словник літературознавчих термінів (авторства В. Лесина та О. Пулинця) [10], виданий в Україні за радянських часів, вперше побачив світ 1961 р., а пізніше ще двічі виходив з уточненнями й доповненнями – 1965 і 1971 р. І хоча термін «інтертекстуальність» був введений Ю. Кристевою до наукового вжитку у 1967 році, і доповнене видання словника 1971 теоретично вже могло його включити в себе, цього не відбулося. Вочевидь, головною причиною цього була ідеологічна: у СРСР філологам належало концентруватися на дослідженні радянської, а не літератур ворожого Радянському Союзу західного світу, у межах дослідження яких почали оперувати цим терміном. Прикметним у цьому сенсі є також той факт, що статті чи взагалі жодних згадок про інтертекстуальність немає у центральному для радянського літературознавства виданні «Литературный энциклопедический словарь» [6] за загальною редакцією В. Кожевникова і П. Николаєва загальним обсягом 752 сторінки. Ще одне вірогідне пояснення відсутності поняття «інтертекстуальність» у словнику Лесина і Пулинця полягає у тому, що після своєї появи термін почав застосовуватися передусім для опису сучасного йому напрямку постмодернізму, а в Україні перші взірці постмодерністських текстів були опубліковані лише після здобуття країною незалежності. Цікаво при цьому відзначити, що згаданий словник, а також «Словник літературознавчих термінів І. Франка» [11] 1966 р. видання за редакцією С. Пінчука і С. Регушевського містять визначення термінів «ремінісценція» і «цитата», відсутні у англомовній літературній лексикографії. Досить стислий за обсягом «Словник літературознавчих понять і термінів» [9] за редакцією І. Коровченко, що з'явився у 2014 р., а також «Лексикон загального та порівняльного літературознавства» [4] на 636 сторінки містять статті про інтертекстуальність, алюзію і ремінісценцію. Наймасштабніше ж в історії української науки лексикографічне джерело з літературознавства, «Літературознавчий словник-довідник» [7], обсяг якого складає 752 сторінки, включає у себе визначення як інтертекстуальності, так і окремі статті, у яких тлумачаться терміни «алюзія», «цитата» і «ремінісценція».

Російські словники з літературознавства ми включили до матеріалу нашого дослідження з метою з'ясувати, наскільки розійшлися у понятійному апараті українська і російська літературознавча лексикографія після розпаду СРСР. Проаналізувавши відповідні статті та дефініції,

відзначаємо, що у порівнянні з рештою груп у російськомовних виданнях спостерігається найбільш послідовний підхід щодо включення до них термінів семантичного поля «інтертекстуальність». Так, у довіднику «Введение в литературоведение. Литературное произведение: основные понятия и термины» [2] розкриття терміну «інтертекстуальність» відбувається у статті «текст», а у словниковій статті «цитата» даються визначення власне цитати, алюзії та ремінісценції. У лексикографічному джерелі «Литературная энциклопедия терминов и понятий» [5] поняттю інтертекстуальності присвячено окрему статтю. Окремо описуються також цитата, алюзія та ремінісценція, причому у статті «цитата» подібно до згаданого попередньо видання вказується на те, що цей термін може виступати як родовий відносно ремінісценції й алюзії. Симбіоз підходів укладачів двох названих вище видань бачимо у словнику «Поэтика: словарь актуальных терминов и понятий» [8], де наявні статті як про інтертекстуальність, так і про алюзію, ремінісценцію і цитату, а цитата визначається як поняття родове щодо власне цитати, алюзії і ремінісценції.

Наступним кроком, який потрібно зробити для встановлення ієрархічних стосунків інтертекстуальності, видається узагальнення інформації щодо інтертекстуальних елементів, що включені до кожної з описаних груп лексикографічних джерел. Отже, в англомовній групі словників спостерігаємо таке:

- а) термін «інтертекстуальність» фігурує у 8 із 10 досліджених лексикографічних джерел;
- б) статті, присвячені алюзії, знаходимо у 5 словниках; ще у 3 інших термін «алюзія» вживається побіжно;
- в) термін «цитата» в англомовних літературознавчих словниках згадується лише фоновно, проте досить широко: у 9 з 10 видань;
- г) термін «ремінісценція» у жодному з досліджених словників цієї групи не використовується.

У польськомовній групі словників помічаємо, що:

- а) терміну «цитата» дається визначення в обох розглянутих виданнях;
- б) поняття «інтертекстуальність» фігурує і окреслюється лише в одному лексикографічному джерелі; те ж саме стосується й поняття «алюзія»;
- в) один із двох словників подає дефініцію ремінісценції.

Група українськомовних лексикографічних видань має такі підсумкові риси:

- а) найширше представленим у ній терміном семантичного поля «інтертекстуальність» є «ремінісценція» (5 із 5 словників)
- б) терміни «інтертекстуальність», «алюзія» та «цитата» вживаються з однаковою частотністю (3 видання з 5).

Російськомовні лексикографічні видання з літературознавства характеризуються тим, що:

- а) у всіх них представлено визначення поняття «інтертекстуальність»;
- б) терміни «алюзія», «цитата» і «ремінісценція» так само частотні, як і термін «інтертекстуальність».

На підставі загальних спостережень щодо усього розглянутого кола літературознавчих лексикографічних джерел доходимо висновку, що англомовні видання найбільшу увагу приділяють окресленню терміну «інтертекстуальність», менше фокусуючись на «алюзії» і «цитаті», тоді як поняття «ремінісценції» вони не виок-

ремлюють взагалі. Польські, українські та російські словники літературних термінів розкривають поняття «алюзії», «цитати» і «ремінісценції» так само осібно, як і поняття «інтертекстуальності», при цьому надаючи ремінісценції тієї ж ваги, що й іншим інтертекстуальним елементам. Спільним для усіх досліджених груп словників є той факт, що терміни «алюзія», «цитата» та «ремінісценція» з'являються або у прямій залежності від терміну «інтертекстуальність» (наприклад, у межах однієї словникової статті), або ж у опосередкованому зв'язку з ним, коли сам термін не згадується прямо, але у визначенні йдеться про відсилання до попередніх текстів, задокументованих історичних подій і т. і. Водночас, зміст словникових статей та дефініцій свідчить про те, що три вищезгадані терміни у всіх випадках виводяться із терміну «інтертекстуальність», а отже є видовими відносно нього як родового поняття.

Ще одним принциповим питанням, яке може бути розв'язане завдяки використанню лексикографічного методу, є питання розмежування інтертекстуальних одиниць. З цією метою видається слушним вдаватися до зіставлення дефініцій термінів «алюзія», «цитата» та «ремінісценція», запропонованих лексикографічними джерелами, що виступають матеріалом дослідження. Спершу простежмо, як словники визначають кожен із цих термінів окремо і з'ясуємо їхні ключові характеристики.

Термін «алюзія», який західні літературознавчі видання включають у себе майже так само часто, як і саме поняття «інтертекстуальність», визначається ними вельми подібно, порівняймо: «непряме або ж **невизразне відсилання** до певної події, особи, місця чи витвору мистецтва, сутність і значення якого не пояснюється письменником, і сприйняття якого визначається обізнаністю читача» (тут і далі – переклад наш, М. Н.) [21, 7], «не підкріплене чіткою інформацією **невизразне відсилання** до літературного персонажа чи історичної особи, місця, події або ж іншого літературного твору чи його фрагмента» [13, 12], «зазвичай нечітке **відсилання** до іншого літературного твору чи **витвору** мистецтва, **особи** чи **події** [12, 25]». У тому самому ключі трактується термін алюзія також укладачами російських літературознавчих словників: «алюзія – в літературі, ораторському і розмовному мовленні відсилання до відомого висловлювання, факту літературного, історичного, а частіше політичного життя або до художнього твору [5, 27]».

Польське літературознавство окреслює алюзію як «висловлювання, що спирається на **знання читача**, вимагає **розшифрування** і відповідного доповнення, а тому частково являє собою постулятивну фігуру замовчування [20, 21]». З такою дефініцією солідаризуються український «Літературознавчий словник-довідник», який представляє алюзію як «художньо-стилістичний прийом, натяк, відсилання до певного літературного твору, сюжету чи образу, а також історичної події з розрахунку на **ерудицію читача**, покликаною **розгадати закодований зміст** [7, 29-30]». Словникові визначення алюзії, наведені вище, дозволяють виділити такі основні її прикмети:

- 1) нечіткість відсилання;
- 2) зв'язок із подією, особою, місцем чи витвором мистецтва;
- 3) необхідність декодування;

- 4) опора на фонові знання читача.

Термін «цитата» словники окреслюють досить варіативно. Зустрічаємо як широке визначення: «Цитата – включення автором до власного тексту елемента **«чужого»** висловлювання [5, 596]», так і цілком конкретні: «точне відтворення певного фрагменту **чужого** тексту [2, 496]», «**дослівне** повторення **чужого** висловлювання, вплітання до тексту уривку іншого твору, зазвичай відповідно позначеного і з **посиланням на джерело** [20, 47]», «**дослівний** уривок з якого-небудь тексту, твору» [11, 266], «**дослівний** уривок з іншого твору, вислів, що наводиться письмово чи усно для підтвердження або заперечення певної думки з дотриманням усіх особливостей **чужого** висловлення та з **посиланням на джерело** [7, 722]». Прикметами цитати, таким чином, є:

- 1) письмове/усне джерело походження;
- 2) відчутна чужість відносно тексту-реципієнта;
- 3) дослівне перенесення у нове текстове середовище;
- 4) посилання на джерело запозичення.

Із усіх тих, що входять до семантичного поля інтертекстуальності, поняття ремінісценції формулюється літературознавчими джерелами найбільш широко і нечітко. Наприклад, в одному з українських словників, що слугують матеріалом дослідження, читаємо: «Ремінісценція – різновид запозичення, притаєне (не задокументоване) посилання чи літературна цитата з неназваного джерела, своєрідна паралель до першотексту: вільне відтворення, варіація образу, подробиці вислову, ритмо-мелодійної конструкції, іншого мікроскладника в новому ідейно-художньому контексті [4, 475]». Про складність з'ясування поняття ремінісценції свідчать дві його окремі повноцінні дефініції, вміщені на сторінках російського літературознавчого видання: «присутнє у тексті письменника відсилання до попередніх літературних фактів: окремих творів, їхніх фрагментів або груп [2, 407]» та «не буквальне відтворення, мимовільне чи навмисне, чужих структур, слів, яке викликає спогади про інший твір [2, 497]». Втім, у визначеннях ремінісценції, запропонованих різними літературними довідниками, все ж можна виокремити ключові слова; порівняймо: ремінісценція – «відчутний у літературному творі **відгомін** іншого літературного твору, що проявляється в подібності композиції, стилістики, фразеології [7, 576]», «**відгомін** чужого твору в поезії, текстова вставка, взята в **іншого письменника** і органічно вплітена в новий **твір** [11, 207]», «неявне, опосередковане відсилання до іншого тексту, **нагадування** про інший художній **твір**, факт культурного життя [5, 869-870]», «**нагадування** про певний вираз чи навіть уривок із твору **іншого письменника** у зв'язку з якимось елементом змісту і вплітання його автором до власного твору [20, 207]». Із наведених словникових визначень ремінісценції випливає, що її основні характеристики такі:

- 1) переважний зв'язок із художнім текстом;
- 2) тьмяність відсилання;
- 3) варіативність масштабу.

Як бачимо, із трьох досліджуваних нами елементів інтертекстуальності найбільш чітко у літературознавчих словниках виокремлюється термін «цитата». Літературознавчі словники англомовного світу обмежуються дихотомією «цитата – алюзія», протиставляючи їх за потенціалом упізнання. Визначення термінів «алюзія» та «ремінісценція» в українських, польських та російських

лексикографічних джерелах перетинаються між собою в частині непрозорості об'єкта відсилання. Попри високий ступінь спорідненості семантичного наповнення ці терміни використовуються для розрізнення міри неясності відсилання та компактності/розосередженості його у тексті.

Проведена розвідка дозволяє дійти висновку, що методи лексикографічного аналізу та порівняльно-

зіставного аналізу словників можуть ефективно використовуватися для розмежування споріднених філологічних термінів і встановлення видо-родових зв'язків між ними у випадках, коли науковим монографіям, що мають спільний об'єкт дослідження, бракує термінологічної однаковості і стрункості, а вітчизняні і закордонні наукові джерела використовують для опису одного явища різне коло термінів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бахтин М. Слово в романе. // Бахтин М. Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет. – М.: Художественная литература, 1975. – С. 72-233.
2. Введение в литературоведение. Литературное произведение: Основные понятия и термины: Учеб. пособие / Л.В. Чернец, В.Е. Хализев, С.Н. Бройтман и др. / Под ред. Л.В. Чернец. – М.: Высш. шк.; Издательский центр «Академия», 1999. – 556 с.
3. Кристева Ю. Бахтин, слово, диалог и роман. // Французская семиотика: От структурализма к постструктурализму / Пер. с франц., сост., вступ. ст. Г.К. Косикова. – М.: ИГ Прогресс, 2000. – с. 427-457.
4. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. / за ред. А. Волкова, О. Бойченка та ін. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – 636 с.
5. Литературная энциклопедия терминов и понятий / Под ред. А.Н. Николюкина. Институт научн. информации по общественным наукам РАН. – М.: НПК «Интелвак», 2001. – 799 с.
6. Литературный энциклопедический словарь (Под общ. ред. В.М. Кожевникова, П.А. Николаева) – М.: Советская энциклопедия, 1987. – 752 с.
7. Літературознавчий словник-довідник. / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка – Київ: Видавничий центр «Академія», 2007. – 752 с.
8. Поэтика: словарь актуальных терминов и понятий / [гл. науч. ред. Н.Д. Тмарченко]. – М.: Издательство Кулагиной; Intrada, 2008. – 358 с.
9. Словник літературознавчих понять і термінів: Посібник / уклад. І. Коровченко. – Катеринопіль, 2014. – 92 с.
10. Словник літературознавчих термінів. / за ред. В. М. Лесина, О. С. Пулинця. – К.: Радянська школа, 1971. – 485 с.
11. Словник літературознавчих термінів І. Франка. / за ред. С. П. Пінчука, Є. С. Регушевського. – К.: Наукова думка, 1966. – 273 с.
12. A dictionary of literary terms and literary theory. / edited by J. A. Cuddon (revised by M. A. R. Habib). – Chichester: Wiley-Blackwell, 2013. – 784 p.
13. A glossary of literary terms. Tenth edition. / edited by M. H. Abrams, Geoffrey Galt Harpham. – Wadsworth: Cengage learning, 2016. – 442 p.
14. A new handbook of literary terms. / edited by David Mikics. – New Haven, London: Yale university press, 2007. – 348 p.
15. Encyclopedia of contemporary literary theory. Approaches, Scholars, Terms. / General Editor and Compiler Irena R. Makaryk. – Toronto: University of Toronto Press, 2000. – 656 p.
16. lustrowany słownik terminów literackich. Historia, anegdota, etymologia. (Wersja elektroniczna) / Redaktor prowadzący P. Sitkiewicz. – Gdańsk: Wydawnictwo słowo/obraz terytoria, 2018. – 1384 s.
17. Key terms in literary theory. / edited by Mary Klages. – London, New York: Continuum International Publishing Group, 2012. – 129 p.
18. Literary terms and criticism. / edited by John Peck and Martin Coyle. – London: The Macmillan press Ltd., 1993. – 222 p.
19. Prose: literary terms and concepts. / edited by Kathleen Kuiper. – 1st ed. p. cm. – (The Britannica guide to literary elements). – New York: Rosen Educational Services, 2012. – 244 p.
20. słownik terminów literackich: teoria i nauki pomocnicze literatury. Wydanie IV. / Redaktor prowadzący Stanisław Sierotwiński. – Wrocław : Zakł. Nar. im. Ossolińskich, 1986. – 307 s.
21. The concise Oxford dictionary of literary terms. / edited by Chris Baldick. –New York: Oxford University Press Inc., 2001. – 280 p.
22. The Penguin dictionary of literary terms and literary theory / edited by J. A. Cuddon (revised by C. E. Preston). – London: Penguin Books Ltd., 1999. – 1025 p.
23. The Routledge dictionary of literary terms. / edited by Peter Childs and Roger Fowler. – Abington-on-Thames: Routledge, 2006. – 260 p.

REFERENCES

1. M. Bakhtin. A word in the novel. // M. Bakhtin. Questions of literature and esthetics. Collection of research papers of different years. – Moscow: Khudozhestvennaya literatura, 1975. – P. 72-233.
2. Introduction to literary studies. Literary work: Key notions and terms: – Moscow: Vysshaya shkola; Izdatelskiy Tsentр «Akademiya», 1999. – 556 p.
3. Yu. Kristeva. Bakhtin, a word, a dialogue and the novel. // French semiotics: From structuralism to poststructuralism. – Moscow: Progress, 2000. – P. 427-457.
4. A lexicon of general and comparative literary studies. – Chernivtsi: Zoloti lytavry, 2001. – 636 p.
5. A literary encyclopedia of terms and notions. – Moscow: «In-
6. A literary encyclopedic dictionary. – Moscow: Sovetskaya entsyklopediya, 1987. – 752 p.
7. A literary dictionary and reference book. – Kyiv: Vydavnychy tsestr «Akademiya», 2007. – 752 p.
8. Poetics: a dictionary of relevant terms and notions. – Moscow: Intrada, 2008. – 358 p.
9. A dictionary of literary terms and notions. – Katerynopil, 2014. – 92 p.
10. A dictionary of literary terms. – Kyiv: Radianska shkola, 1971. – 485 p.
11. A dictionary of literary terms by Ivan Franko. – Kyiv: Naukova dumka, 1966. – 273 p.

Lexicographical methods in clarification of distinctions between the terms of intertextuality and their hierarchy

M. Nechyporenko

Abstract. Drawing on the methods offered by lexicography, the article clarifies distinctions between the terms that constitute the semantic field of intertextuality. The methods of research allowed for defining the major characteristics and the scope of the terms “allusion”, “quotation” and “reminiscence”. The results show that the method of lexicographical analysis as well as the method of comparative and contrastive dictionary analysis can be effectively employed to solve problems that arise as a result of discrepancies in the use of philological notions and terms both by domestic and foreign scholars.

Keywords: methods of lexicography, intertextuality, allusion, quotation, reminiscence.